

הישיבה המאה חמישים ושלוש (קנ"ג)

ביום רביעי, ג' באלול התשמ"א (2 בספטמבר 1981), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים א' אבן-שושן, ש' אברמסון, א"א אורבך, ש' אירמאי, ע' איתן, י' בלאו, ז' בן-חיים (יו"ר), נ' ברגרין, א' ברוידא, ג' גולדנברג, א' דותן, מ' מדן, ע"צ מלמד, ד' סדן, גב"ע צרפתי, י' רצהבי, י' שבטיאל. עובדי האקדמיה הגב' ה' שי והא' נ' אפרתי.

התנצלו: האדונים א' הלקין, ש' הלקין, א' מירסקי, ש' מלצר ומ' שלי. האדונים ע' אורנן, ש' מורג, מ"צ קדרי וח' רבין - בחו"ל.

סדר היום: א. אישור הצעת התקציב לשנת 1982-1983
ב. בחירות לאקדמיה ולמוסדותיה

הא' בן-חיים: אנו מתכנסים היום לישיבת המליאה האחרונה בשנה זו, ועל סדר יומה אותם הנושאים, שאך החברים רשאים להצביע עליהם. זה שנים אנו מקיימים ישיבה מעין זו בשלהי השנה.

א.

הא' בן-חיים: אנו עוברים לדון בסעיף הראשון, ואני מבקש מן המנהל האמרכלי, הא' אפרתי, להסביר את הצעת התקציב.

הא' אפרתי: הצעת התקציב לשנת 1982-1983 המוגשת לאישור המליאה היא הצעה בלבד, שטרם נידונה עם אנשי הכספים של משרד החינוך והתרבות. חשוב גם להדגיש, כי הצעת התקציב היא מאוזנת רק משום שהחלטנו כרגע, באופן חד-צדדי, וללא השותף הבכיר, משרד החינוך, להעמיס על משרד החינוך והתרבות את יתרת ההקצבה שתכסה על הפער שבין ההכנסות לבין ההוצאות. אנו אפוא עתה רק בראשיתה של דרך, שתהיה רצופה קשיים ומשא ומתן מייגע.

ועתה כמה דברי הסבר להצעת התקציב:

ראוי להדגיש כי עד כה שפר עלינו חלקנו, ולא נתבענו בפועל לצמצם בכוח האדם של האקדמיה.

הכנת סכומי ההוצאות בסעיפי כוח אדם ותפעול מבוססת על התייקרות שנתית של 120% לעומת אומדן ההוצאות באפריל 1981.

(א) כוח האדם של האקדמיה מורכב רובו מעובדים מדעיים ומיעוטו מעובדים אמרכליים וכולם הינם בעלי קביעות באקדמיה.

מצד תוכנו של הפעולות ראוי להדגיש, כי השנה ניתנה תנופה לפעילות המדעית השוטפת בתחומי המינוח, הדקדוק, השירות לציבור, יצירת קשרים עם גופי משרד החינוך והתרבות, מתן פומבי להחלטות האקדמיה באמצעות כלי התקשורת: עיתונות, רדיו וטלוויזיה, ועוד.

חלק נכבד מעבודתו של מדור המיכון התרכז גם השנה בתחום המדעי שימושי, כגון: הכנת מפתח שימושי לכל המינוח והקביעות של האקדמיה וועד הלשון. במפעל המילון ההיסטורי הייתה השנה פעילות נמרצת בהכנת חוברת לדוגמה, שתציג את שיטת העיבוד המילוני של הערכים במילון ההיסטורי. חוברת זו תכלול את כל הערכים של שורש אחד בלשון (לא פחות מ-70 ערכים) והיקפה יהיה למעלה מ-100 עמודים. (ב) בסעיף תפעול גדלו מאוד ההוצאות בפועל והן עתידות לגדול עוד ועוד במרוצת השנה. מה שברור כבר עתה הוא, שההתייקרויות הללו לא יכוסו על ידי משרד החינוך, והאקדמיה תיאלץ לספוג אותן. אגב ראוי לציין, כי הטכניון שותף לאקדמיה בהחזקת הלשכה בחיפה; הטכניון נושא ב-50% מהוצאות הלשכה. למעשה, שתי עובדות בלשכה הן עובדות האקדמיה ושני העובדים האחרים הם עובדי הטכניון. בין שני המוסדות מתנהלת פעילות חשבונית בלבד, ולא העברת כספים בפועל, ולכן אין שותפות זו מקבלת ביטוי בהצעת התקציב גופה. כל ההכנסות המופיעות בהצעת התקציב הינן אומדנה בלבד, ובייחוד שעד היום טרם גובש תקציב המדינה, וממילא לא נקבע חלקה של האקדמיה בתקציב.

הא' בן-חיים (משלים את דבריו של הא' אפרתי):

(א) הכנת קובץ המונחים, שקבעו ועד הלשון העברית והאקדמיה ללשון העברית במשך תשעים שנה ומעלה, מתקדמת יפה. כבר מוכן המפתח האנגלי הכולל כ-2,000 דפי מחשב. בקובץ למעלה מן 60,000 מונחים. הכנת הקובץ נעשית במפעל המילון ההיסטורי, בשיתוף המזכירות המדעית של האקדמיה בתל-אביב ובסיוע חשוב של חברת יב"מ. (ב) עריכת החוברת לדוגמה של המילון ההיסטורי קרבה לקצה. הכנתה נמשכה זמן רב ממה ששיערנו תחילה. הדפסתה נעשית על ידי מחשב בתכנון מדור המיכון.

בדיון, שהתקיים לאחר הצגת הצעת התקציב, העירו האדונוים איתן, דותן, אירמאי, אורבך, על כמה טעויות בסיכומי המספרים, שאמנם אינן משנות את התמונה הכוללת.

הצעת התקציב (בתיקונים שהושמעו במהלך הדיון, וראה בנספח) – אושרה.

ב.

בחירת חברים לאקדמיה

הא' בן-חיים קורא את הסעיפים 12, 14, 15 ו-49 שבתקנון, בדבר כללי בחירת החברים, וקובע כי נתמלאו כל התנאים האמורים בתקנון: יש מניין חוקי לשיבה, הוגשו ההצעות למועד שנקבע, נבדקה כשרותן בוועדה שנבחרה במליאה. אח"כ הוא קורא את מסקנות הוועדה, שנתכנסה ביום ג' באב. לפני ההצבעה היה דיון עקרוני בשאלה, אם נכון הוא לבחור לחבר האקדמיה מי שכבר מלאו לו שבעים וחמש שנים, לאור סעיף 4(א) בחוק האקדמיה.

הוחלט: אע"פ שלא נאסר הדבר בחוק במפורש, הרי רוחו של החוק להימנע מכך.

בהצבעה חשאית נבחרו לחברים: האדונוים אמציה פורת ויצחק שלו; **לחברים יועצים:** האדונוים אילן אלדר, אהרן אמיר, אברהם טל, יהודה פליקס ואליעזר רובינשטיין.

בחירת הנשיא

הא' **בן־חיים** קורא את סעיף 17 בתקנון האקדמיה בדבר בחירת המנהלה ואת התיקון לתקנה זו, שנתקבל במליאה ביום ז' בתמוז התשל"א, תיקון המגביל את רציפות כהונתם של חברי המנהלה אבל לא של הנשיא וסגן־הנשיא. ואח"כ מוסיף:

נבחרתי לסגן הנשיא בט"ז בטבת התשכ"א, וזמן לא־רב אחר־כך נפל בגורלי למלא את תפקיד הנשיא לכל דבר, עד לפטירתו של הנשיא פרופ' טור־סיני, בתשרי התשל"ד. בט"ז בכסלו התשל"ד נבחרתי לנשיא. אז גמרתי אומר שלא אכהן בתפקיד הנשיא יותר מתקופת כהונה אחת. באותם הימים התחלנו לשאת ולתת עם הממשלה ועם הכנסת על תיקון בחוק האקדמיה ללשון העברית, שמכוחו תהא חובה על הממשלה לכלכל את האקדמיה מתקציב המדינה. מטבע העניינים, האחריות למו"מ זה - מו"מ ממושך ומייגע מאוד - הייתה מוטלת על הנשיא, עם שסייעו עמו חברים, והמנהל האמרכלי. על־כן נעניתי להפצרת חברים מן המנהלה, והסכמתי להיות מועמד לנשיא בפעם השנייה, בתקווה, שתוך כהונה זו יסתיים המשא ומתן.

כידוע לכם, תביעתנו זכתה להכרה מלאה, ולפני שנתיים נתקבל התיקון הדרוש והחשוב לקביעת אופיה ומעמדה הממלכתי של האקדמיה ללשון העברית. בטל אפוא הטעם להפר את כוונתי הראשונה.

תקופת כהונתי השנייה, וכן כהונת סגן הנשיא, יפוג תוקפה במרחשוון התשמ"ב, ואולם טובת העניין היא שייבחר הנשיא החדש היום, כלומר לפני צאת שנת התשמ"א, כדי שיתחיל מיד בהכוונת פעולות האקדמיה לשנה הבאה עלינו לטובה. כפי שידוע לכם, איני מעמיד עצמי לבחירה נוספת. למעלה מעשרים שנה בתפקיד זה הרי הוא פרק זמן ארוך, ארוך מדי.

דיברתי על לב סגן הנשיא הא' אברמסון, שיהא מועמד לנשיא לפחות כהונה אחת, אבל הוא לא נענה לי. אולי ייענה לכם. (הא' **אברמסון**: לא, לא!) אם כן עלינו לבחור היום נשיא וסגן נשיא. אכריז על הפסקה לשם התייעצות חברים וקבלת הצעות.

הא' **גולדנברג**: סדר היום של הישיבה נודע לי סמוך למשלוח ההזמנות לישיבה. לפני כן לא ניתן רמז, שיעמדו היום לבחירה הנשיא וסגנו. אילו ידעתי מראש, הייתי רוצה לשמוע את דעתם של כמה חברים נוספים. יוצא בדיעבד כאילו נשמרה בסוד הכוונה לערוך את הבחירות בישיבה זו.

הא' **בן־חיים**: לפני זמן ניכר אמרתי לכמה חברים שלא אעמיד את עצמי לבחירה, והודעתי בישיבת המליאה האחרונה, שיהיה צורך לבחור נשיא חדש. הייתה אפוא לחברים שהות מספקת להיוועץ ולחשוב על מועמד לנשיא. תמוה, תמוה ביותר החשד שהעלה הא' גולדנברג, כאילו הייתה כוונה כלשהי להסתיר את הישיבה הזאת.

הא' **גולדנברג**: בדקנו בסטנוגרמה של פרוטוקול המליאה הקודמת, ומצאנו שדובר רק על בחירת חברים וחברים יועצים.

הא' **בן־חיים**: כנראה נשמטו הדברים בטעות מן הסטנוגרמה, ויש חברים שיעידו, שהודענו על כך בישיבה הקודמת (האדונים דותן, איתן ואברמסון מעידים כי שמעו את ההודעה).

הא' אורבד: בפרוטוקול של הישיבה הזאת יובא תיקון לפרוטוקול של הישיבה הקודמת, ובו התוספת, שהזכיר הנשיא: "עייננו בסטנוגרמה של הפרוטוקול, ומצאנו שלא נזכר במפורש עניין בחירת הנשיא וסגנו. ובאים חברים, והנשיא עצמו וסגנו ומעידים, שהודיע גם על כך, ואנו מתקנים את הפרוטוקול של ישיבה קנ"ב". תוספת זו תובא לאישור המליאה הבאה.

הא' איתן: אני מביע צער, על שהנשיא וסגנו מסיימים את תפקידם. אני מצטער, שאחרי שהחליט הא' בן-חיים להתפטר, לא רצה הא' אברמסון להיות נשיא. אני מציע את הא' בלאו לתפקיד נשיא האקדמיה.

(נערכה הצבעה חשאית)

הא' בן-חיים: לאחר בדיקת תוצאות ההצבעה, אני מודיע, שנבחר יהושע בלאו לנשיא. אני מברך את הנשיא החדש, ומאחל לו הצלחה בתפקידו. כולנו נותנים בו אמון מלא, כי ישכיל להנהיג את האקדמיה ללשון העברית בשנים הבאות, ואף להרחיב את גבול פעולותיה. כולנו חייבים לסייע לו בתפקידו. בהזדמנות זו אני מבקש להודות לכל החברים ולכל העובדים באקדמיה, שעזרו לי במשך שנים ארוכות במילוי תפקידי.

הא' בלאו: כבוד גדול הוא לי, שנבחרתי לנשיא האקדמיה ללשון העברית, ואני מודה לכם על האמון שנתתם בי. אני מקווה שלא אכזיבכם. אין זה פשוט לכהן כנשיא האקדמיה אחרי הא' בן-חיים. הא' בן-חיים עומד למעשה בראש האקדמיה זה עשרות שנים. וקשה מאוד לבוא אחריי, אף כי יש בזה גם צד של קולא.

הא' בן-חיים הטביע את חותמו על פעולתה המדעית של האקדמיה, בראש וראשונה בבניית המילון ההיסטורי ללשון העברית, ללא ספק המפעל המדעי החשוב ביותר בעולם בתחום העברית. אולם לא כל חברי האקדמיה יודעים, שהא' בן-חיים עשה גדולות גם בתחום האדמיניסטרטיבי. במשך שנים הייתה האקדמיה במצב כספי קשה ביותר, כשחודש-חודש ריחפה על ראשה סכנת הסגירה. והנה, בתקופה הקשה ביותר למדינה מבחינה כספית, השכיל הא' בן-חיים להכניס את האקדמיה "תחת כנפי משרד החינוך". לזאת התכוונתי, שיש גם מן הקולא לשמש נשיא אחרי הא' בן-חיים. מידי פעם מתעוררות עדיין בעיות כספיות קטנות, אך הבעיה הכספית העיקרית נפתרה. אני מביע שוב את תודתי על האמון שנתתם בי.

בחירת סגן הנשיא

הא' איתן: אציע שני מועמדים לתפקיד סגן הנשיא. מועמד אחד, הא' דותן, אמר שאינו מקבל, אבל אציע לא' דותן, למרות הסתייגותו, שאם ייבחר ברוב גדול יחזור בו מסירובו. והמועמד השני הא' צרפתי.

הא' דותן: הופתעתי מן ההצעה. אני סבור, שסגן הנשיא צריך להיות תושב ירושלים, כדי שיוכל לפעול כהלכה.

בהצבעה נבחר הא' גד בן-עמי צרפתי לסגן נשיא האקדמיה ללשון העברית.

מנהלת האקדמיה

נבחרו האדונים א' אבן־שושן, ש' אברמסון, ז' בן־חיים, א' דותן, בנוסף על חברי המנהלה הא' מ"צ קדרי וכן הנשיא הא' י' בלאו, וסגן הנשיא הא' גב"ע צרפתי.

ועד הדקדוק

נבחר הא' מ' מדן, בנוסף על האדונים י' בלאו, ג' גולדנברג, א' דותן, ש' מלצר וא' פורת.

ועד המינוח

נבחרו האדונים א' ברוידא וא' פורת, בנוסף על האדונים א' אבן־שושן, ע' איתן (יו"ר), ש' אירמאי וח' רבין.

ועד הפרסומים

אושר הרכב ועד הפרסומים: האדונים אברמסון, א"א אורבך וא' מירסקי (יו"ר).

מועצת מערכת המילון ההיסטורי

נבחרו האדונים ש' אברמסון ומ' מדן, בנוסף על האדונים א"א אורבך, י' בלאו, ז' בן־חיים (יו"ר), ע"צ מלמד, ד' סדן וח' רבין.

הוועד האמרכלי

נבחרו האדונים א' אבן־שושן (יו"ר), ג' גולדנברג, ש' מורג וח' רבין.